

A photograph of three young women smiling and looking towards the camera. The woman on the left has long blonde hair and is wearing a black puffer jacket. The woman in the middle has curly blonde hair and is wearing a black top with a patterned scarf. The woman on the right is wearing a black hijab and a light-colored top. They are standing in front of a market stall with a red sign that says 'Winkel' (Shop) and a purple umbrella in the background.

Uitvoeringsagenda Brede Welvaart 2024-2027

Voortgangsrappportage 2026

Provincie Noord-Brabant

1 Inleiding

1.1 Introductie

De provincie Noord-Brabant werkt aan de ambitie om de brede welvaart van alle Brabanders te versterken. Daarmee geven we invulling aan onze provinciale missie: te bouwen aan een Brabant waar het fijn wonen, werken en leven is, nu en in de toekomst. We zetten ons in voor een toekomstbestendige ontwikkeling van de provincie en richten ons daarbij nadrukkelijk op uitvoering en het realiseren van maatschappelijke impact.

Brede welvaart vormt hierbij een richtinggevend kompas. Het helpt ons om economische, sociale en ecologische opgaven in samenhang te beschouwen en af te wegen. Relevante data, informatie en inzichten helpen ons om effecten, dilemma's en afruilen zichtbaar te maken en beter onderbouwde keuzes te maken.

De urgentie en complexiteit van de maatschappelijke opgaven waar Brabant voor staat, vragen om deze integrale benadering. Het versterken van brede welvaart betekent dat provinciale keuzes niet alleen worden beoordeeld op hun effecten in het 'hier en nu', maar ook op de gevolgen voor toekomstige generaties ('later') en voor andere regio's en landen ('elders'). Daarbij kijkt de provincie nadrukkelijk verder dan economische ontwikkelingen alleen en betreft zij ook aspecten als gezondheid, welzijn, leefomgeving, sociale rechtvaardigheid en gelijke kansen.

Brede welvaart biedt daarmee een praktisch instrument om beleidsvraagstukken integraal te benaderen en de samenhang tussen beleidsdomeinen zichtbaar te maken. Door over de grenzen van afzonderlijke beleidsterreinen heen te kijken, ontstaat meer inzicht in onderlinge afhankelijkheden, overlap, synergieën en mogelijke afruilen. Deze bredere blik helpt de provincie Noord-Brabant om tot samenhangende en toekomstbestendige keuzes te komen die bijdragen aan zowel de welvaart als het welzijn van huidige en toekomstige generaties Brabanders. Brede welvaart is daarmee niet alleen een ambitie, maar vooral ook een werkwijze voor beleidsontwikkeling, uitvoering en samenwerking. Hoewel deze werkwijze nog volop in ontwikkeling is, krijgt zij een steeds centralere rol in de keuzes die de provincie maakt. In de uitvoeringsagenda onderscheiden we daarbij drie rollen: agenderen, afwegen en aanjagen.

In deze voortgangsrapportage laten we zien waar we staan in de uitvoering van deze agenda. Daarnaast benutten we de Brabantse Monitor Brede Welvaart als instrument om relevante ontwikkelingen, signalen en trends te volgen en te duiden. De inzichten uit de monitor brengen we samen in een impact-signaleringsmatrix. Hiermee maken we zichtbaar welke ontwikkelingen van invloed zijn op de brede welvaart in Brabant en waar kansen, risico's en aandachtspunten voor toekomstig beleid liggen.

1.2 Kernboodschap

Met de uitvoeringsagenda Brede Welvaart heeft de provincie Noord-Brabant de beweging ingezet om brede welvaart steeds nadrukkelijker te verankeren in beleid, uitvoering en samenwerking. De afgelopen periode zijn daarin belangrijke stappen gezet. Brede welvaart wordt beter zichtbaar in monitoring, vindt steeds vaker zijn weg naar beleidsprocessen en biedt een gezamenlijk perspectief om maatschappelijke opgaven in samenhang te bekijken.

Tegelijkertijd laat de uitvoering zien dat het integreren van brede welvaart in de dagelijkse beleidspraktijk een langdurig leer- en ontwikkelproces is. Het vraagt om nieuwe manieren van denken, samenwerken en afwegen, waarbij over de grenzen van beleidsdomeinen heen wordt gekeken. Het zichtbaar maken van samenhang, afhankelijkheden, synergieën en afruilen tussen opgaven blijkt in de praktijk complex en kost tijd. Ook vraagt het om het ontwikkelen van passende instrumenten, kennis en werkwijzen die beleidsmakers ondersteunen bij integrale besluitvorming.

De koers staat en de beweging is ingezet, maar de transitie naar een werkwijze waarin brede welvaart structureel wordt benut als instrument voor beleidsontwikkeling en besluitvorming vraagt tijd. Het uiteindelijke doel is dat brede welvaart helpt om in situaties waarin belangen, opgaven en schaarste samenkomen, bewuste en transparante keuzes te maken. Door niet alleen te kijken naar effecten in het hier en nu, maar ook naar gevolgen voor toekomstige generaties en andere gebieden, ontstaat een completer beeld van maatschappelijke impact. Daarmee draagt brede welvaart bij aan beter onderbouwde, samenhangende en toekomstbestendige keuzes voor Brabant

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk schetsen we de belangrijkste ontwikkelingen met betrekking tot de voortgang in de uitvoering. Daarbij brengen we ook de impact van deze aspecten in beeld op de uitvoeringsagenda en geven concreet aan waar er bijstelling nodig is (of mogelijk gaat zijn). In hoofdstuk drie geven we het financieel overzicht weer. Indien van toepassing omvat dat ook financiële voorstellen die in Burap II meegenomen worden. Tot slot vatten we de voorgestelde aanpassingen in de uitvoeringsagenda voor volgend jaar samen. Hiermee ontstaat een concreet en transparant overzicht in wat op welke wijze gewijzigd wordt.

2 Ontwikkelingen met impact op de uitvoering

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven wij de meest relevante ontwikkelingen die wij vanuit de Brabantse Monitor Brede Welvaart signaleren. In het kader van onze uitvoeringsagenda Brede Welvaart zien wij het als onze rol om vanuit deze monitor actuele signalen en trends te signaleren.

2.2 Signalen en trends als basis voor het sturen op brede welvaart

Brede welvaart vraagt om een andere manier van kijken naar maatschappelijke ontwikkeling. Niet alleen de huidige stand van zaken is van belang, maar juist ook de onderliggende trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de kwaliteit van leven van huidige en toekomstige generaties. De Brabantse Monitor Brede Welvaart 2024 biedt hiervoor een belangrijke informatiebasis. De monitor laat zien hoe Brabant ervoor staat op verschillende dimensies van brede welvaart en maakt zichtbaar waar kansen en risico's ontstaan.

Tegelijkertijd is het belangrijk te beseffen dat de monitor vooral inzicht geeft op het niveau van Brabant en de regio's. De gepresenteerde cijfers zijn veelal gebaseerd op gemiddelden, waardoor verschillen tussen regio's, gemeenten of bevolkingsgroepen minder zichtbaar kunnen zijn. Achter een stabiel of positief gemiddeld beeld kunnen aanzienlijke verschillen schuilgaan. Juist daarom vraagt de duiding van de monitor aandacht voor de verdeling van welvaart en welzijn en voor groepen of regio's die mogelijk minder profiteren van positieve ontwikkelingen.

Op basis van de inzichten uit de monitor hebben wij enkele relevante signalen en trends geïdentificeerd en geduid. Vervolgens hebben we deze gekoppeld aan de dimensies van brede welvaart, de relatie die het heeft met begrotingsprogramma's en de mogelijke impact ervan op uitvoeringsagenda's. We noemen het een impact- signaleringsmatrix.

- **Trend: De druk op de 'generatie van de toekomst' (Jongvolwassenen 18-35 jaar)**

De monitor laat zien dat de brede welvaart niet gelijk over de generaties is verdeeld.

- **Het signaal:** Brabantse jongvolwassenen scoren structureel lager op materiële welvaart (toegankelijkheid en betaalbaarheid van de woningmarkt) en persoonlijk welzijn dan oudere generaties. Er is sprake van een stapeling van uitdagingen: een hoge ervaren prestatiedruk, toenemende mentale kwetsbaarheid (bijna 1 op de 10 ervaart mentale klachten) en het noodgedwongen uitstellen van grote levensstappen (zoals zelfstandig wonen).
- **Impact:** Dit raakt de langetermijn ambitie van de provincie (Brede Welvaart 'Later'). Als de jonge generatie nu vastloopt, kan dit doorwerken op het toekomstige innovatie- en vestigingsklimaat van Brabant. Dit kan aanleiding zijn om de impact van nieuw beleid bij grote provinciale investeringen in kaart te brengen door middel van instrumenten als de 'generatietoets' of de 'gevolgenscan'

Jonge Generatie	
Signaal	Materiële welvaart ↓, Subjectief welzijn ↓, Gezondheid ↓, Wonen ↓
Brede welvaart thema's	Inkomen & vermogen, Wonen, Gezondheid, Subjectief welzijn, Arbeid & vrije tijd
Hier en Nu	Verminderde kwaliteit van leven van jongeren
Later	Risico op lagere arbeidsproductiviteit, minder innovatiekracht en lagere maatschappelijke participatie
Elders	Beperkte relatie
Relatie met begrotingsprogramma's	Programma 2 Ruimte en Wonen, Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling, Programma 10 Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd, Programma 1 Bestuur en Veiligheid (Brede Welvaart)
Impact	Generatietoets, jongerenperspectief in investeringsbesluiten, focus op wonen, mentale gezondheid en bestaanszekerheid

- **Trend: geografische kloof (Stad vs. Platteland en Oost vs. West)**

De monitor laat zien dat de tevredenheid over brede welvaart in Brabant sterk geografisch verdeeld is.

- **Het signaal:** Inwoners in het buitengebied en de dorpen zijn over het algemeen *meer* tevreden over hun brede welvaart dan stedelingen. Tegelijkertijd is er een duidelijke Oost-West-as: inwoners van de Metropoolregio Eindhoven (MRE) scoren het hoogst op tevredenheid, terwijl inwoners in West-Brabant het laagst scoren.
- **Impact:** Dit wijst op een mogelijke behoefte aan meer differentiatie tussen regio's. Waar de focus in de MRE-regio wellicht meer moet liggen op het beheersbaar houden van de druk op de leefomgeving (mobiliteit, drukte), vraagt West-Brabant om extra impulsen op het gebied van sociale cohesie, gezondheid en economische kansen.

Regionale kloof	
Signaal	Verschillen tussen regio's nemen toe
Thema's brede welvaart	Sociale samenhang, Gezondheid, Veiligheid, Wonen, Omgevingskwaliteit
Hier en Nu	Verschillen in ervaren brede welvaart
Later	Kans op structurele regionale ongelijkheid
Elders	Binnen de provincie
Relatie met begrotingsprogramma's	Programma 2 Ruimte en Wonen, Programma 8 Basisinfrastructuur Mobiliteit, Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling, Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling, Programma 7 Landbouw en Voedsel, Programma 1 Bestuur en Veiligheid
Impact	Gebiedsgerichte aanpak en differentiatie tussen regio's

- **Trend: De paradox van Materiële Welvaart vs. Leefomgeving**

Brabant blinkt objectief uit in economische parameters, maar dat succes heeft een schaduwzijde.

- **Het signaal:** Noord-Brabant scoort bovengemiddeld hoog op *materiële welvaart* (inkomen, werkgelegenheid) en onderwijs. Tegelijkertijd laat de monitor zien dat indicatoren rondom mobiliteit, bereikbaarheid en veiligheid achterblijven. Daarnaast baart de gezondheidsindicator zorgen: 1 op de 8 Brabanders is ontevreden over de lichamelijke gezondheid, en bijna 1 op de 10 over de mentale gezondheid.
- **Impact:** Dit raakt de kern van brede welvaart. Economische groei (brede welvaart 'Hier en Nu'). Dit vraagt om afweging tussen economische groei en effecten op milieu en gezondheid

('Later'). Het nog te ontwikkelen provinciale afwegingskader moet zwaarder gaan wegen op de 'brede' componenten: leefbaarheid, schone lucht en fysieke bereikbaarheid van voorzieningen, in plaats van puur te sturen op banengroei.

Groeipijn	
Signaal	Economisch succes versus druk op gezondheid en leefomgeving
Thema's brede welvaart	Inkomen, Werk, Gezondheid, Veiligheid, Milieu, Mobiliteit
Hier en Nu	Hoge economische welvaart
Later	Risico op uitputting natuurlijk kapitaal en gezondheid
Elders	Klimaat- en milieueffecten buiten Brabant
Relatie met begrotingsprogramma's	Programma 4 Natuur en Milieu, Programma 6 Energie, Programma 8 Basisinfrastructuur Mobiliteit, Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling, Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling, Programma 3 Water en Bodem
Impact	Bredewelvaartstoets bij economische investeringen

- **Trend: De scherpe toename van eenpersoonshuishoudens**

Een structurele demografische trend die de komende jaren hard gaat landen in de Brabantse cijfers.

- **Het signaal:** Prognoses laten zien dat richting de toekomst ruim 40% van alle Brabantse huishoudens uit eenpersoonshuishoudens zal bestaan (in de steden ligt dit nog hoger). Dit verandert de dynamiek van de woningmarkt en kan mogelijk bijdragen aan een groter risico op eenzaamheid en een lagere score op de indicator 'sociale samenhang/grip op samenleven'.
- **Impact:** Dit signaal overstijgt traditionele beleidskolommen. Dit vraagt naast nieuwe woonvormen en het bouwen van traditionele gezinswoningen ook een stimulans in concepten die ontmoeting en sociale veerkracht in buurten bevorderen.

Eenpersoonshoudens	
Signaal	Meer alleenwonenden en risico op verminderde sociale verbondenheid
Thema's brede welvaart	Wonen, Sociale samenhang, Gezondheid, Subjectief welzijn
Hier en Nu	Toenemende druk op woningmarkt en sociale netwerken
Later	Kans op toenemende eenzaamheid en zorgvraag
Elders	Geen directe relatie
Begrotingsprogramma's	Programma 2 Ruimte en Wonen, Programma 10 Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd, Programma 1 Bestuur en Veiligheid (Leefbaarheid/Brede Welvaart)
Impact	Nieuwe woonvormen, gemeenschapsvorming, sociale veerkracht

De meeste gesignaleerde ontwikkelingen hebben één gemeenschappelijk kenmerk: zij laten zien dat brede welvaart steeds minder een generieke Brabantse opgave is en steeds meer vraagt om maatwerk naar generatie, regio en leefomgeving. De grootste uitdaging ligt daarmee niet alleen in het verhogen van de gemiddelde brede welvaart, maar vooral in het verkleinen van de verschillen tussen groepen en gebieden binnen Brabant.

3 Financiën

3.1 Financieel overzicht

Naam	Beschikbaar 2024-2027	Realisatie 2024-2025	Ramingen		Restant middelen*	Begrotingswijziging VUA	
			2026	2027		2026	2027
Brede Welvaart	3.610.000	1.181.082	1.290.000	1.040.000	98.918	-125.000	125.000
Totaal							

*: gaat om beschikbare middelen mbt UA die in reserve nog beschikbaar zijn

3.2 Financiële voorstellen

Conform subsidieverlening BOF wordt bij de 2e BURAP voorgesteld om een gedeelte van het budget door te schuiven naar 2027.

4 **Aanpassingen uitvoeringsagenda**

Er zijn geen voorstellen om de uitvoeringsagenda te wijzigen.

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
www.brabant.nl